(מִיָּד): **ט** ע"מִי שֶׁאֲחָזוֹ (כה) בּוּלְמוּס, וְהוּא חֹלִי שֶׁבָּא מֵחֲמַת רָעָבוֹן, וְסִימָנוֹ שֶׁעֵינָיו כֵּהוֹת וְאֵינוֹ יָכוֹל לִרְאוֹת, מַאֲכִילִין אוֹתוֹ (כו) עַד שֶׁיְּאֵירוּ עֵינָיו. [*] ס"וְאִם אֵין שָׁם מַאֲכָל שֶׁל הֶתֵּר, מַאֲכִילִין אוֹתוֹ מַאֲכָל אִסּוּר, וְאִם יֵשׁ כָּאן שְׁנֵי מִינֵי אִסּוּרִים אֶחָד חָמוּר מֵחֲבֵרוֹ, מַאֲכִילִין אוֹתוֹ הַקַּל תְּחִלָּה. הַגָּהָ: אִם צָרִיךְ לְבָשָׂר וְיֵשׁ כָּאן בְּהֵמָה שֶׁצְּרִיכִין לִשְׁחֹטָהּ וּבְשַׂר נְבֵלָה מוּטָּל (כז) עַיִן לְעֵיל סִימָן שכ"ח סָעִיף י"ד: **י** (כח) צ**חוֹלֶה** שֶׁאָכַל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים וְנִתְיַשֵּׁב דַּעְתּוֹ בְּעִנְיָן שֶׁיָּכוֹל לְבָרֵךְ, צָרִיךְ לְהַזְכִּיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן, (כט) שֶׁאוֹמֵר (מ) יַעֲלֶה וְיָבֹא בְּבוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם:

תריט סֵדֶר לֵיל יוֹם הַכִּפּוּרִים. וּבוֹ ו' סְעִיפִים:

א א"לֵיל יוֹם הַכִּפּוּרִים נוֹהֲגִים (א) שֶׁאוֹמֵר (פ) שְׁלִיחַ צִבּוּר, בִּישִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה וּבִישִׁיבָה שֶׁל מַטָּה עַל דַּעַת הַמָּקוֹם וְעַל דַּעַת הַקָּהָל אָנוּ מַתִּירִין לְהִתְפַּלֵּל עִם (ג) [ב] הָעֲבָרִיָּנִים. [*] (ב) ב"וְנוֹהֲגִים

דַּעָה סִימָן רי"א (ס"א) וְכֵן נָהֲגוּ בְּפָאלַאנְיָא, וְהָרֹא"ש (פ"ח סי' כח) הִסְכִּים לְמַה שֶׁכָּתַב רַב סְעַדְיָה גָּאוֹן כְּמִנְהָג הַקַּדְמוֹנִים לְהַתִּיר הַשְּׁבוּעוֹת מִשְּׁנָה שֶׁעָבְרָה כְּגוֹן נְדָרֵי שְׁגָגוֹת וְאוֹנְסִין וְכֵן מִנְהָג הַסְּפָרַדִּים.

א טוּר בְּשֵׁם מְנַהֵג אַשְׁכְּנַז וּשְׁאָר פּוֹסְקִים מַהָא דְּרַב שְׁמוֹעֹן סַיְרִידָא (כריתות ו:). **ב** לְרַעַת רַבֵּנוּ תָּם וְהֶבִיאוֹ הַטּוּר וּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ואומר) הַנֶּפֶשׁ שְׁמַתִּיר עַל הָעֲתִיד כְּדְאִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי.

ע מִשְׁנָה יוֹמָא פ"ג (ע"א). פ בְּרַיְיתָא שָׁם. צ טוּר בְּשֵׁם אֲבִיו הָרֹא"ש וְהַגָּהוֹת מֵיימוֹנִי (כריכות פ"ב אות ב) וּתְשׁוּבַת הָרַ"ם (ד"פ סי' נא) וּתְשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א (ח"א סי' תשצד).

בְּאֵר הֵיטֵב

כַּשָּׁעוּר וְאִם לָאו תֹּאכַל תְּחִלָּה פָּחוֹת מִכַּשָּׁעוּר, דְּאִם לֹא יֹאמַר לוֹ אֶלָּא יוֹם כִּפּוּר הַיּוֹם יִסְבֹּר שֶׁמִּן הַדִּין אָסוּר לוֹ לֶאֱכֹל וְיָבִיא עַצְמוֹ לִידֵי סַכָּנָה, עַיֵּן שָׁם. וּבְיוֹלֶדֶת מֵהֵימְנִינַן לְנָשִׁים דְּאִינְהוּ בְּקִיאֵי בְּהוּ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח). מֵינִיקָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ יֶלֶד חוֹלֶה וּמְסָכָּן וְאֵינוֹ רוֹצֶה לִינק כִּי אִם מִמֶּנָּה וְאִם מְתַעַנֵּית סַכָּנָה הִיא לַוָּלָד, אֵינָהּ מִתְעַנָּה אֲפִלּוּ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, תְּשׁוּבַת דְּבַר שְׁמוּאֵל סִימָן ק"ז: **י** (מ) יַעֲלֶה וְיָבֹא. וְאִם חָל בְּשַׁבָּת, אוֹמֵר רָצָה, כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט). וְטַ"ז (סק"י) כָּתַב שֶׁלֹּא לְהַזְכִּיר יַעֲלֶה וְיָבֹא, עַיֵּן שָׁם, וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"י) הֶעֱלָה דְּאֵין לְהָקֵל. וְעַל כָּל פָּנִים אֵין צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ דְּיֵשׁ לְחוּשׁ לִבְרָכָה לְבַטָּלָה, עַיֵּן שָׁם:

א (פ) שְׁלִיחַ צִבּוּר. וְעָכְשָׁיו אוֹמֵר הַגָּדוֹל לְבַד. וְצָרִיךְ לְצָרֵף עוֹד שְׁנַיִם עִם הַגָּדוֹל, וְשׁוֹהִים עִמּוֹ עַד אַחַר בָּרְכוּ, וְעַיֵּן ט"ז (סק"א): (ג) הָעֲבָרְיָנִים. וְהֵם הָעוֹבְרִים עַל גְּזֵרוֹת וְחֶרְמוֹת הַקָּהָל, מַתִּירִין לָהֶם כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לְהִתְפַּלֵּל, דְּכָל תַּעֲנִית צִבּוּר שַׁאֵין בּוֹ מִפּוּשְׁעֵי שְׁלִיחוּת לְיָחִיד בְּכֹהֲאי גַּוְנָא, וְקִצָּרְתִּי: **[בשו"ע] וְנוֹהֲגִים שֶׁאוֹמֵר כָּל נִדְרֵי כוּ'.** וְכָתַב בְּשַׁאֵילַת יַעְבֵּץ סִימָן קמ"ה שֶׁהִנַּסָּח שֶׁל הַקַּדְמוֹנִים הוּא לוֹמַר דֵּי נִדְרָנָא, דְּקָאֵי עַל הָעָבָר, וּלְרַבּוֹת

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

אַפְרַיִם (ראש אפרים ח"ג סי' טז) עַל טַרְפוֹת בְּקָנְטָרֵס הַתְּשׁוּבוֹת שָׁם כְּתַבְתִּי בְּשִׁעוּר רְבִיעִית שֶׁל תּוֹרָה וְשָׁעוּר אֲגַדָּל וְהַבְּאתִי שָׁם דִּבְרֵי הַצֶּמַ"ח בְּפִסְקִים (קטז: ד"ה ושם במשנה): **ח [בשו"ע] וְאִם אֵין שָׁם מַאֲכָל שֶׁל הֶתֵּר.** כָּתַב בְּנוֹדָע בִּיהוּדָה [קמ"א] סִימָן ל"ו עַל מַה שֶּׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם סִימָן תרי"ח סָעִיף קָטָן ט' לְהַקְשׁוֹת עַל הָרַמְבַּ"ם (מאכלות אסורות פי"ד ה"י) וְכָתַב לְיַשֵּׁב דְּמִירֵי בְּחֹל, דְּזֶה אֵינוֹ אֶלָּא דֶּאֱם אֶפְשָׁר לְתַקֵּן צָרִיךְ לְעַשֹּׂת אֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת אֲפִלּוּ בִּירְקוֹת עַיֵּן שָׁם:

א [ב] הָעֲבָרְיָנִים. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב (סק"ב) וְעַיֵּן בְּשִׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט סק"א) שֶׁכָּתַב שֶׁשָּׁמַע מִמְּהַרַ"שׁ שֶׁבָּא לוֹ זֶה שֶׁהָיָה אוֹמֵר אֶת הָעֲבָרְיָנִים וְהַכְּנָעָנִי שֶׁמַּתִּירִים אוֹתָם מֵעֲבָרְיוּתָן כְּדֵי לְהִתְפַּלֵּל עִמָּהֶם, וְנִסְתָּא זוֹ נִכְוֹנָה וְכֵן אֲנִי נוֹהֵג לוֹמַר, וְהַבַּ"ח (ס"א) כָּתַב שֶׁאֵין לוֹמַר, אֲנִי, רַק בִּישִׁיבָה שֶׁל מַטָּה מַתִּירִין, וְאֵין נוֹהֲגִין כֵּן, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ד) שֶׁהַכְּנָעָנִי שֶׁבִּישִׁיבָה הֵם מְסָכְּמִים אִתָּנוּ עַל הַהֶתֵּרָה, וּדְלֹא כְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"א) שֶׁהַכִּיא דִּבְרֵי הַב"ח עַל נָסְחָא שֶׁלָּנוּ, עַיֵּן שָׁם. וּלְפִי זֶה גַּם מַה שֶּׁכָּתַב הַט"ז (סק"א) דִּשְׁלִיחַ צִבּוּר לְחוֹדֵיהּ מוֹעִיל, נִרְאֶה שֶׁגַּם זֶה אֵינוֹ, מִשּׁוּם דְּאֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה הֵם הַמַּתִּירִים עַל דַּעַת הַמָּקוֹם וְעַל דַּעַת הַקָּהָל רְצוֹנוֹ לוֹמַר בְּהַסְכָּמָתָם אֲבָל לֹא בְּתוֹרַת שְׁלִיחוּת לְהַתִּיר, וְגַם נִרְאֶה שֶׁאֵין מוֹעִיל אַחַר כָּךְ, אֲבָל אִם זוֹכֵר הַתְּנַאי וְאַף עַל פִּי כֵן נוֹדֵר, הֲרֵי עוֹקֵר

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מַאֲכָל וְאוֹמְרִים לוֹ יוֹם כִּפּוּר הַיּוֹם, וְאִם אַתָּה חוֹשֵׁשׁ שֶׁיִּהְיֶה לְךָ סַכָּנָה אִם לֹא תֹּאכַל כְּשִׁעוּר בְּבַת אַחַת אֶכֹל בְּבַת אַחַת, וְאִם לָאו תֹּאכַל מְעַט מְעַט פָּחוֹת מִכְּשִׁעוּר. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּצָרִיךְ כָּל מוֹרֶה לִהְיוֹת דַּיָּנִים אֵלּוּ שְׁגוּרִים בְּפִיו מִבְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים, כִּי יוֹכַל לִהְיוֹת דִּבְשָׁהִיוֹת מְעַט יֵשׁ בּוֹ סַכָּנַת נְפָשׁוֹת. וְאִם הוּא שְׁאֵלָה שֶׁהַמּוֹרֶה צָרִיךְ לְעַיֵּן הַדִּין, וְיֵשׁ שָׁם אַחַר בָּקִי שֶׁיּוֹדֵעַ לְהָשִׁיב מִיָּד, אֵין חוֹלְקִים בָּזֶה כְּבוֹד לְהָרַב. וְעַיֵּן עוֹד מִדִּינִים אֵלּוּ בְּהִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן שכ"ח וְסִימָן ש"ל, כִּי אֵין בֵּין יוֹם הַכִּפּוּרִים לְשַׁבָּת אֶלָּא שָׁזֶּה זְדוֹנוֹ בִּסְקִילָה וְזֶה זְדוֹנוֹ בְּעֹנֶשׁ כָּרֵת: **ט** (כה) בּוּלְמוּס. וְהוּא (יט) מְסֻכָּן לָמוּת עַל יְדֵי זֶה, וּכְשֶׁמַּרְאִיתוֹ חוֹזֶרֶת בְּיָדוּעַ שֶׁנִּתְרַפֵּא. וְאִיתָא בַּגְּמָרָא דִּבְעֹקֶר הַסִּימָן שֶׁהֵאִירוּ עֵינָיו, מִשְּׁיוֹדֵעַ לְהַבְחִין בֵּין טַעַם תַּבְשִׁיל יָפֶה לְטַעַם תַּבְשִׁיל רַע. **(כו) עַד שֶׁיְּאֵירוּ עֵינָיו.** מַשְׁמַע מִלְּשׁוֹן זֶה, דְּבָזֶה אֵין צָרִיךְ לְצַמְצֵם לִתֵּן לוֹ פָּחוֹת פָּחוֹת מִשִּׁעוּר וְכַנַּ"ל, דְּיוּכַל לָבוֹא עַל יְדֵי הַשָּׁהִיָּה לְסַכָּנָה: **(כז) עַיֵּן לְעֵיל סִימָן שכ"ח סָעִיף י"ד.** דְּמִבֹּאָר שָׁם דְּכֵיוָן שֶׁהוּא צָרִיךְ לְאֶכֶל לְאַלְתַּר וְהַנְּבֵלָה מוּכָנָה, מוּטָב לְהַאֲכִילוֹ נְבֵלוֹת: **י** (כח) **חוֹלֶה שֶׁאָכַל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים.** וְכֵן יֵשׁ לִנְהֹג לַנְּעָרִים שֶׁאוֹכְלִים בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים וְכֵן הַיּוֹלֶדֶת שֶׁאֵינָהּ מִתְעַנָּה [מַטֵּה אֶפְרַיִם (סי"ד)]: **(כט) שֶׁאוֹמֵר יַעֲלֶה וְיָבֹא.** הַטַּעַם, כֵּיוָן דִּבְהֶתֵּרָא אָכַל הֲוֵי לֵיהּ יוֹם הַכִּפּוּרִים כְּמוֹ לְדִידָן שְׁאָר יוֹם טוֹב, (ל) וְאִם חָל בְּשַׁבָּת אוֹמֵר רָצֵה וְהַחֲלִיצֵנוּ. (לא) [א]וְיֵשׁ שֶׁמְּקִלִּין בָּזֶה שֶׁאֲפִלּוּ יַעֲלֶה וְיָבוֹא אֵין צָרִיךְ לוֹמַר, שֶׁלֹּא תִּקְּנוּ אֶלָּא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ט (יט) רַשַׁ"י (פנ. ד"ה מי): **י (כ)** אַחֲרוֹנִים: **(כא)** ט"ז (סק"י). וְגַם הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"י) מְצַדֵּד מֵעִקַּר הַדִּין כֵּן, אֶלָּא שֶׁכָּתַב שֶׁמִּכָּל מָקוֹם יֵשׁ לִפְסֹק כְּהַטּוּר וְלֹא לְהָקֵל. וְהִנֵּה הַמָּגֵן אַבְרָהָם הֵבִיא בְּשֵׁם שִׁבְלֵי הַלֶּקֶט (סי' שיב) שֶׁסּוֹבֵר כֵּן וּכְמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ז) הֵבִיא בְּשֵׁם אֲרוּחוֹת חַיִּים (סי"ד) שֶׁסּוֹבֵר כֵּן. **אֲכָן כֵּיוָן דְּהוּא רַק בַּקָּשָׁה בְּעָלְמָא יַעֲלֶה וְיָבוֹא וְכֵן רָצֵה וְאֵין בָּזֶה חֲשַׁשׁ בְּרָכָה לְבַטָּלָה יוּכַל לוֹמַר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן קְדוּשׁ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה:** **(כב)** מָגֵן אַבְרָהָם וְכֵן סָתַם בְּמַטֵּה אֶפְרַיִם (סי"ד) וְהַגְּרַ"ז (סי"ח) וְחַיֵּי אָדָם (כלל קמה סל"ב) וְעַיֵּן בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר (ד"ה שם סק"י): **(כג)** פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"י) וְחַיֵּי אָדָם (שם): **א (פ)** אַחֲרוֹנִים: **(כד)** ב[ו]**אֲפִלּוּ לִשְׁלִיחַ צִבּוּר,** כֵּן מַסִּיק בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ב): **(ג)** פְּרִי מְגַדִּים (מש"ז סק"א): **(ד)** בָּא לְרַמֵּז שֶׁאֵין לָנוּ לְהָקֵל בְּרַשָּׁעִים פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יִהְיוּ בִּכְלָל תַּעֲנִיתֵנוּ וּתְפִלָּתֵנוּ, וְהֵיינוּ כִּי שָׁם שָׂמִים מִתְעַלֶּה וּמִתְקַדֵּשׁ בְּשָׁעָה שֶׁהָרְשָׁעִים חוֹזְרִים בִּתְשׁוּבָה וְרוֹצִים לְהִתְאַגֵּד וּלְהִתְעַנֵּג כְּמַעֲשֶׂה הַצַּדִּיקִים [פְּרִישָׁה (סי"א)]: **(ה)** פּוֹסְקִים:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּדְעַת הַשו"ע הָרַב (סי"ח) שֶׁיֹּאמַר יַעֲלֶה וְיָבוֹא בְּבוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם, וְאִם חָל בְּשַׁבָּת יֹאמַר רָצֵה. **ב]** אֲבָל בְּשו"ע הָרַב (סי"א) כָּתַב שֶׁאִם הָגְדּוֹל שֶׁבָּעִיר הוּא ש"ץ (קָבוּעַ בָּעִיר) אֵינוֹ צָרִיךְ לְצָרֵף עִמּוֹ שׁוּם אָדָם.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

פא: הִלְכוֹת יוֹם הַכִּפּוּרִים סִימָן תריט

שֶׁאוֹמֵר כָּל נִדְרֵי וְכוּ׳ (ג) **וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר** (ג) **שֶׁהֶחֱיָנוּ** (ד) **[ג]בְּלֹא כּוֹס.** הַגָּהּ: וְאַחַר כָּךְ מִתְפַּלְּלִים עַרְבִית. וְנוֹהֲגִים לוֹמַר כָּל נִדְרֵי (ה) בְּעוֹדוֹ (ד) יוֹם וּמַמְשִׁיךְ בְּנִגּוּנִים (ו) עַד הַלַּיְלָה, וְאוֹמְרִים אוֹתוֹ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים וְכָל פַּעַם מַגְבִּיהַּ קוֹלוֹ יוֹתֵר מִבָּרִאשׁוֹנָה (מהרי״ל (ליל יוה״כ ס״ו)). וְכֵן אוֹמֵר הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר שָׁלֹשׁ פְּעָמִים ׳וְנִסְלַח לְכָל עֲדַת׳ וְגוֹ׳, וְהַקָּהָל אוֹמְרִים שָׁלֹשׁ פְּעָמִים ׳וַיֹּאמֶר ה׳ סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶךָ׳ (מנהגים (לרי״א טירנא הל׳ יוה״כ)). וְאַל יְשַׁנֶּה אָדָם מִמִּנְהַג הָעִיר, (ז) אֲפִלּוּ בַּנִּגּוּנִים אוֹ בַּפִּיּוּטִים שֶׁאוֹמְרִים שָׁם (מהרי״ל (תפלת שחרית דיוה״כ סעי׳ יא)): **ב [ד]בְּלֵיל יוֹם הַכִּפּוּרִים וּמָחֳרָתוֹ, אוֹמְרִים בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד** (ח) **בְּקוֹל רָם: ג** [*] (ט) **[ה]אִם חָל בְּשַׁבָּת, אוֹמְרִים ׳וַיְכֻלּוּ׳,** (י) **וּבְרָכָה אַחַת מֵעֵין שֶׁבַע וְחוֹתֵם מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת,** (יא) **וְאֵינוֹ מַזְכִּיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים.** (וְאֵין אוֹמְרִים אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בְּשַׁבָּת, אֲבָל שְׁאָר הַסְּלִיחוֹת וְהַתְּחִנּוֹת אוֹמֵר כְּמוֹ בְּחֹל) (ריב״ש סימן תקי״ב ומנהגים (שס)): **ד** (יב) **[ו]צָרִיךְ לְהַעֲמִיד אֶחָד לִימִין שְׁלִיחַ צִבּוּר וְאֶחָד לִשְׂמֹאלוֹ: ה [ז]יֵשׁ** (ה) **שֶׁעוֹמְדִים עַל רַגְלֵיהֶם כָּל הַיּוֹם** (יג) **וְכָל הַלַּיְלָה: ו [ח]נוֹהֲגִים** (יד) **לָלוּן בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְלוֹמַר** (ו) **שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת כָּל**

ג עַרוּבִין מ׳ (ע״ב). ד טוּר בְּשֵׁם מִנְהַג אַשְׁכְּנַז עַל פִּי מִדְרַשׁ רַבָּה פָּרָשַׁת וָאֶתְחַנָּן (ב לו). ה מֵימְרָא דְּרָבָא שַׁבָּת כ״ד (ע״ב). ו טוּר עַל פִּי פִּרְקֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר (פמ״ד) וְכֵן כָּתַב הַגָּהוֹת מַיְמוֹנִי (סוף פ״ג ד״ה אין) בְּשֵׁם מְכִילְתָּא (בשלח פר׳ עמלק פ״א). ז טוּר עַל פִּי מִדְרָשׁ (פדר״א פמ״ו) שֶׁהֵבִיא בְּסִימָן תר״ו. ח שָׁם מִבְּרַיְיתָא מִיַּקִּירֵי יְרוּשָׁלַיִם יוֹמָא י״ט (ע״ב).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

תָּם דְּקָאֵי עַל הָעָתִיד צָרִיךְ לְשַׁנּוֹת וְלוֹמַר, דְּנִנְדַּר, אוֹ דְּנִדַּר הַנּוּ״ן בְּחִירִ״ק וְהַדָּלֶ״ת בְּדָגֵשׁ, וְכֵן בְּכֻלָּם, דְּנִשְׁתַּבַּע, כוּ׳ וְכָתַב שֶׁלָּחוּשׁ לְדִבְרֵי רַבֵּנוּ תָּם הוּא נוֹהֵג בִּשְׁתֵּי הַלְּשׁוֹנוֹת, וּבְפוֹלִין הַנֹּסַח דִּנְדַּרְנָא וּדְנִדַּר דְּאִשְׁתַּבַּעְנָא וּדְנִשְׁתַּבַּע דַּאֲסַרְנָא וּדְנֵיסַר כוּ׳ מִיּוֹם כִּפּוּרִים שֶׁעָבַר כוּ׳ וּמִיּוֹם כִּפּוּרִים זֶה כוּ׳, לָצֵאת יְדֵי הַכֹּל כוּ׳, עַיֵּן שָׁם וְנִרְאֶה שֶׁהַיָּחִיד יָכוֹל לוֹמַר כֵּן בְּלַחַשׁ בִּפְנֵי עַצְמוֹ אֲבָל הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר בְּצִבּוּר אֵין לוֹ לְשַׁנּוֹת מִנֻּסָּח הַנִּדְפָּס וּמֻרְגָּל בְּפִי כֹּל: **ג [בשו״ע] אִם חָל כוּ׳.** עַיֵּן לְבוּשׁ (ס״ב) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ז) שֶׁאֵין לוֹמַר בְּאַהֲבָה מִקְרָא קֹדֶשׁ, וּמִכָּל מָקוֹם שַׁפִּיר אוֹמְרִים וַתִּתֶּן לָנוּ בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת כוּ׳, כֵּן מְבֹאָר בַּלְּבוּשׁ וְכֵן כָּתַב בְּדָגוּל מַרְבָבָה (ד״ה מג״א סק״ז) וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן תקפ״ב:

בַּאֵר הֵיטֵב

יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ תַּעֲנִית. וְנוֹהֲגִים לוֹמַר זֶה שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים: (ג) **שֶׁהֶחֱיָנוּ.** וְנָכוֹן לְאָמְרָהּ בְּלַחַשׁ עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, וִיסַיְּמָהּ קֹדֶם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁיֹּאמַר אָמֵן: (ד) **יוֹם.** מִשּׁוּם דְּדוֹמֶה לְהַתָּרַת נְדָרִים שֶׁאֵין מְפִירִין בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב וְלָכֵן צָרִיךְ לוֹמַר מִבְּעוֹד יוֹם. בַּ״ח (ס״ז). וְהַקָּהָל אוֹמְרִים כָּל נִדְרֵי עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר בְּלַחַשׁ, דְּאֵין תְּנַאי הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מוֹעִיל לַצִּבּוּר. דַּרְכֵי מֹשֶׁה (ס״ג) לְבוּשׁ (ס״א). וּמִנְהָג פָּשׁוּט הוּא לְהִתְעַטֵּף בְּטַלִּית מִבְּעוֹד יוֹם וּמְבָרְכִין עָלָיו וְכֵן כָּתַב הָאֲרִ״י זַ״ל (פע״ח שער יוה״כ פ״ב). וְאִם נִתְעַטֵּף בַּלַּיְלָה אֵין לְבָרֵךְ עָלָיו וְעַיֵּן סֵפֶר הַכַּוָּנוֹת (ענין יוה״כ בחלק המנהגים) וְעַיֵּן יַד אַהֲרֹן (הגהות הטור). וְהַבַּאֵר הֵיטֵב אֲשֶׁר לְפָנַי לֹא דָק בָּזֶה עַיֵּן שָׁם: **ה** (ה) **שֶׁעוֹמְדִים.** הַיְנוּ בִּשְׁעַת תְּפִלַּת עַרְבִית, אֲבָל מִי שֶׁעוֹמֵד כָּל הַלַּיְלָה לֹא יוּכַל לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה בַּיּוֹם. כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט). וְיִזָּהֲרוּ שֶׁלֹּא יַשְׁהוּ נִקְבֵיהֶם. וְאִם נֶחְלְשׁוּ יְכוֹלִים לִסְמֹךְ לְשׁוּם דָּבָר. מַהֲרִי״ל (הל׳ ליל יוה״כ ס״ב) דַּרְכֵי מֹשֶׁה (ס״י). וְטַעַם הָעֲמִידָה לִהְיוֹת דֻּגְמַת הַמַּלְאָכִים וְלָכֵן הַנָּשִׁים לֹא יַעַמְדוּ. מַטֵּה מֹשֶׁה (חלק חמישי סי׳ תתסט). וּמִי שֶׁעוֹמֵד פַּעַם אַחַת וְדַעְתּוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן כָּל יָמָיו, צָרִיךְ הַתָּרָה: **ו** (ו) **שִׁירוֹת.** וּמִי שֶׁיָּעֵף וְיָגֵעַ יֹאמַר עַל כָּל פָּנִים אַרְבָּעָה מִזְמוֹרִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁבַּתְּהִלִּים קֹדֶם שֶׁיִּשְׁכַּב, כִּי הֵם מְסֻגָּלִים שֶׁלֹּא יָבֹא לִידֵי קֶרִי שֶׁבָּהֶם ש״ו תֵּבוֹת וְאַרְבָּעָה מִזְמוֹרִים יַעֲלֶה לְמִנְיָן קֶרִי. וְטוֹב שֶׁלֹּא יַעֲטֹף בְּכָרִים וּכְסָתוֹת הַמִּתְחַמְּמִין וְעַל כָּל פָּנִים לֹא יְכַסֶּה רַגְלָיו, שְׁלָ״ה (עמוד התשובה נר מצוה אות ל). וְהַיָּשֵׁן בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, יִישַׁן בַּמַּעֲרָב אוֹ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁל נָשִׁים, דְּהַיָּשֵׁן בְּבֵית הַכְּנֶסֶת

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הַתְּנַאי] וְנוֹהֲגִין אָנוּ כְּרַבֵּנוּ תָּם. וּלְפִי זֶה צָרִיךְ לוֹמַר, דִּי נְדִירְנָא וּדְמִישְׁתַּבַּעְנָא, לְשׁוֹן עָתִיד. וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) מַסִּיק דַּאֲפִלּוּ לְדַעַת רַבֵּנוּ תָּם גַּם כֵּן יָכוֹל לוֹמַר בְּתֵבָה אַחַת, דִּנְדַרְנָא, דְּלָשׁוֹן זֶה גַּם לְהַבָּא מַשְׁמַע. וְהַקָּהָל יֹאמְרוּ עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר בְּלַחַשׁ, דְּאֵין תְּנַאי הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מוֹעִיל לַצִּבּוּר: (ג) **וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר שֶׁהֶחֱיָנוּ.** וְגַם הַצִּבּוּר (ו) יֹאמְרוּ כָּל אֶחָד בְּלַחַשׁ. וְטוֹב שֶׁיְּמַהֲרוּ לְסַיֵּם הַבְּרָכָה שֶׁמְּבָרֵךְ לְעַצְמוֹ, כְּדֵי שֶׁכְּשֶׁיְּסַיֵּם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר הַבְּרָכָה יֹאמְרוּ אָמֵן. וּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לְהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר לִזָּהֵר (ז) שֶׁיְּכַוֵּן לְהוֹצִיא הַצִּבּוּר מִי מֵהֶם שֶׁיִּרְצֶה לָצֵאת בְּבִרְכָתוֹ: (ד) **בְּלֹא כּוֹס.** דְּכֵיוָן דִּמְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ, (ח) אֲפִלּוּ אִם הוּא עֲדַיִן מִבְּעוֹד יוֹם, קִבֵּל לֵיהּ עֲלֵיהּ קְדֻשַּׁת יוֹם הַכִּפּוּרִים וְאָסוּר לְמִשְׁתֵּי. וְאִי נֵיתִיב לְתִינוֹק אָתֵי לְמִיסְרַךְ לִשְׁתּוֹת בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אֲפִלּוּ כְּשֶׁיַּגִּיעַ לִשְׁנַת שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. יִתְעַטֵּף בְּטַלִּית מִבְּעוֹד יוֹם כְּדֵי לְבָרֵךְ, מִשּׁוּם דְּבַלַּיְלָה אֵין מְבָרְכִין אֲפִלּוּ עַל כְּסוּת הַמְיֻחָד לַיּוֹם, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן י״ח סָעִיף קָטָן ז׳ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה: (ה) **בְּעוֹדוֹ יוֹם.** אַף עַל גַּב דְּאָנוּ סוֹבְרִין כְּרַבֵּנוּ תָּם וּמַתְנִין עַל לְהַבָּא שֶׁלֹּא יָחוּלוּ, (ט) מִכָּל מָקוֹם דָּמֵי קְצָת לַהֲפָרַת נְדָרִים, שֶׁאֵין מְפֵרִים בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, וְהוּא הַדִּין יוֹם הַכִּפּוּרִים: (ו) **עַד הַלַּיְלָה.** כְּדֵי לְהִתְפַּלֵּל (י) עַרְבִית בַּלַּיְלָה. וְאִם עֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע, יֹאמְרוּ אֵיזֶה מִזְמוֹרֵי תְּהִלִּים קֹדֶם עַרְבִית: (ז) **אֲפִלּוּ בַּנִּגּוּנִים.** כִּי עַל יְדֵי זֶה מְבַלְבֵּל דַּעַת הַקָּהָל. (יא) אֵין אוֹמְרִים ׳בְּאַהֲבָה׳ [א]קֹדֶם ׳מִקְרָא קֹדֶשׁ׳, (יב) וּבַמְּקוֹמוֹת שֶׁנּוֹהֲגִין לוֹמַר בְּאַהֲבָה מִקְרָא קֹדֶשׁ אֵין לְשַׁנּוֹת. (יג) וְאִם חָל בְּשַׁבָּת אֵין אוֹמְרִים אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ, דְּכֵיוָן שֶׁהוּא יוֹם תַּעֲנִית, אֵין כָּל כָּךְ רָצוֹן בִּמְנוּחָתֵנוּ, אֲבָל אוֹמְרִים וְהַנְחִילֵנוּ ה׳ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ וְיָנוּחוּ בוֹ וְכוּ׳, וִיסַיֵּם, כִּי אַתָּה סָלְחָן וְכוּ׳, וְלֹא לוֹמַר וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד: **ב** (ח) **בְּקוֹל רָם.** דְּהוּא שִׁירַת הַמַּלְאָכִים, וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים גַּם יִשְׂרָאֵל דּוֹמִין לְמַלְאָכִים: **ג** (ט) **אִם חָל בְּשַׁבָּת וְכוּ׳.** וּבַתְּפִלָּה אוֹמֵר וַתִּתֶּן לָנוּ ה׳ אֱלֹהֵינוּ (יד) בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת יוֹם צוֹם הַכִּפֻּרִים הַזֶּה: (י) **וּבְרָכָה אַחַת מֵעֵין שֶׁבַע.** וְצָרִיךְ לוֹמַר (טו) בָּזֶה ׳הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ׳: (יא) **וְאֵינוֹ מַזְכִּיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים.** (טז) דִּבְרָכָה זוֹ אֵינוֹ בָּא בִּשְׁבִיל יוֹם הַכִּפּוּרִים, דַּהֲלֹא אִם חָל יוֹם הַכִּפּוּרִים בְּיוֹם חֹל, אֵין צָרִיךְ לוֹמַר בָּהּ בְּרָכָה אַחַת מֵעֵין שֶׁבַע: **ד** (יב) **צָרִיךְ לְהַעֲמִיד וְכוּ׳.** כְּדֶרֶךְ שֶׁמָּצִינוּ אֵצֶל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם שֶׁאַהֲרֹן וְחוּר תָּמְכוּ בְּיָדָיו. (יז) וְעַכְשָׁו הַמִּנְהָג שֶׁעוֹמְדִים אֵצֶל הַחַזָּן עַד אַחַר בָּרְכוּ, וְאִם חָל בְּשַׁבָּת שֶׁאוֹמְרִים ׳מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת׳ קֹדֶם בָּרְכוּ, יְכוֹלִים לַחֲזֹר לִמְקוֹמָם בִּתְחִלַּת אֲמִירַת מִזְמוֹר: **ה** (יג) **וְכָל הַלַּיְלָה.** הַיְנוּ (יח) [ב]בִּשְׁעַת תְּפִלָּה בַּלַּיְלָה, דְּאִם לֹא כֵן לֹא יוּכְלוּ לְהִתְפַּלֵּל בַּיּוֹם כִּי יִתְנַמְנְמוּ. וְטַעַם הָעֲמִידָה, לִהְיוֹת דֻּגְמַת הַמַּלְאָכִים. (יט) וְנָשִׁים לֹא יַעַמְדוּ, וְאַף הָאֲנָשִׁים (כ) רַשָּׁאִין לִשְׁעֹן וְלִסְמֹךְ עַל אֵיזֶה דָּבָר אִם נֶחְלְשׁוּ, (כא) גַּם יִזָּהֲרוּ בְּעַצְמָם מַה שֶּׁכָּל אָדָם מְחֻיָּב לִזָּהֵר שֶׁלֹּא יַשְׁהוּ נִקְבֵיהֶם וְיַעַבְרוּ עַל ׳בַּל תְּשַׁקְּצוּ׳: **ו** (יד) **לָלוּן בְּבֵית הַכְּנֶסֶת.** וּלְבוּשׁ כָּתַב: מוּטָב לֵילֵךְ לִישֹׁן בְּבֵיתוֹ, כִּי מִי שֶׁנֵּעוֹר בַּלַּיְלָה יָשֵׁן בַּיּוֹם וְאֵינוֹ אוֹמֵר בְּכַוָּנָה, וְאִי מִשּׁוּם שְׁמִירַת הַנֵּרוֹת, יִשְׂכְּרוּ שׁוֹמֵר. כָּתַב בִּשְׁלָ״ה (עמוד התשובה נר מצוה אות ל): קֹדֶם שֶׁיִּישַׁן יֹאמַר אַרְבָּעָה מִזְמוֹרִים הָרִאשׁוֹנִים

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ו) אַחֲרוֹנִים: (ז) **מַטֵּה אֶפְרַיִם** (סי״ב). **וְכָתַב עוֹד שָׁם דְּיֵשׁ לְהַזְהִיר לַנָּשִׁים שֶׁנּוֹהֲגוֹת לוֹמַר שֶׁהֶחֱיָנוּ בִּשְׁעַת הַדְלָקַת הַנֵּרוֹת בַּבַּיִת שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ שֵׁנִית בִּרְכַּת שֶׁהֶחֱיָנוּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, אֶלָּא יִשְׁמְעוּ מִשְּׁלִיחַ צִבּוּר וְיַעֲנוּ אָמֵן:** (ח) פּוֹסְקִים: (ט) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה): (י) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ו): (יא) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ז): (יב) מַטֵּה אֶפְרַיִם (סט״ז): (יג) מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: ג (יד) דָּגוּל מַרְבָבָה (ד״ה מג״א סק״ז) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (טו) אַחֲרוֹנִים: (טז) לְבוּשׁ (ס״ג). וְאַף דְּבִתְפִלַּת נְעִילָה כְּשֶׁחָל יוֹם הַכִּפּוּרִים בְּשַׁבָּת מַזְכִּירִין שֶׁל שַׁבָּת אַף שֶׁאִם לֹא הָיָה יוֹם הַכִּפּוּרִים לֹא הָיוּ אוֹמְרִים אוֹתוֹ בְּשַׁבָּת, שֶׁאֲנֵי הָתָם שֶׁהַיּוֹם הוּא שֶׁנִּתְחַיֵּב בְּאַרְבַּע תְּפִלּוֹת מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא שֶׁאֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת אֵינָהּ חוֹבָה בְּעַרְבִית אֶלָּא מִשּׁוּם סַכָּנָה: ד (יז) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ט) וּמַטֵּה אֶפְרַיִם (ס״י): ה (יח) בֵּית יוֹסֵף. **וְהַיְנוּ כָּל זְמַן שֶׁאוֹמְרִים סְלִיחוֹת וּתְפִלּוֹת, עוֹמְדִים, וְהַכֹּל לְפִי מַה שֶּׁמַּרְגִּישׁ בְּכֹחוֹ** [פְּרִי מְגָדִים (מש״ז סק״ה)]. **וְזֶה לְשׁוֹן מַטֵּה אֶפְרַיִם** (סעי׳ יט), **כְּלַל הָעִנְיָן מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ שֶׁלֹּא יַזִּיק לוֹ הָעֲמִידָה שֶׁיִּתְנַמְנֵם בִּשְׁעַת תְּפִלָּה אוֹ שֶׁלֹּא יוּכַל לְכַוֵּן כָּרָאוּי, עֲבֵרָה הִיא בְּיָדוֹ. וַאֲפִלּוּ לַעֲמֹד בַּיּוֹם, אִם יַזִּיק לוֹ הָעֲמִידָה שֶׁיְּהֵא עָיֵף וְיָגֵעַ וְלֹא יוּכַל לְכַוֵּן כָּרָאוּי. וּמִי שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן וְנוֹהֵג פַּעַם אַחַת וּבְדַעְתּוֹ הָיָה לַעֲשׂוֹת כֵּן כָּל יָמָיו, אִם דַּעְתּוֹ לַחֲזֹר שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה כֵּן בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אַחֵר, צָרִיךְ הַתָּרָה,** עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ: (יט) כִּי אֵין יְכוֹלִין לְהִדָּמוֹת לָהֶם כְּמוֹ שֶׁכָּתַב סִימָן תר״י (ס״ד): (כ) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״י). **וַאֲפִלּוּ אִם בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹן לֹא סָמַךְ כְּלָל,** דְּמִסְתָּמָא אַדַּעְתָּא דְּמִנְהָגָא קִבֵּל וַהֲרֵי הַמִּנְהָג לִסְמֹךְ [מַטֵּה אֶפְרַיִם (ס״כ)]: (כא) אַחֲרוֹנִים:

ליקוטי דברי הרב: א] בשו״ע הרב (סי״ב): אין אומרים באהבה מקרא קודש אפילו כשחל בשבת אבל באהבה הראשון אומרים אפילו בחול. ובסידור מובא לומר ׳באהבה׳. **ב]** אבל בשו״ע הרב (סט״ו) כתב: כל זמן שהם ניעורים בלילה אין יושבין, אבל מכל מקום צריכין לישן בלילה כדי שיוכלו להתפלל ביום בכוונה ולא יתנמנמו בתפלתם. ובסידור כתב: וטוב שלא לישן בליל יום הכפורים אלא לעסוק בתורה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah